

Євген Абрамов

*Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця),
Україна*

УМОВИ ГІДНОЇ ПРАЦІ ЯК ПЕРЕДУМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ НА РИНКУ ПРАЦІ

Yevgen Abramov

Vasyl` Stus Donetsk National University (Vinnytsia), Ukraine

CONDITIONS OF DECENT WORK AS A PRECONDITION FOR LABOR FORCES COMPETITIVENESS IN THE LABOR MARKET

The article deals with decent work in the context of influencing the competitiveness of the labor force in the labor market and creating equal conditions for employment of all categories of the population, in particular, servicemen released into the reserve. It has been proven that it is a prerequisite for the formation of fair, equal and free opportunities for all categories of workforce, which helps employees to assert themselves and to realize themselves in the labor market, creates new equal relations between employers and workers, and positively influence working capacity and the competitiveness of labor in the labor market.

Keywords: decent work, competitiveness, labor market, employment.

Постановка проблеми. Останнім часом зростає актуальність проблематики гідної праці на ринку праці України, у тому числі й як необхідний атрибут конкурентоспроможності працівників на ринку праці. Умови гідної праці виступають як соціальний-економічний аспект, що сприяє працевлаштуванню та створює рівні умови для працевлаштування для всіх категорій населення й допомагає самореалізуватися на ринку праці розкривши всі свої навички.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематику гідної праці досліджують такі зарубіжні науковці як Р.Анкер, Г. Бакл, Д. Бесконд, Ф. Бонне, Д. Гай. В своїх роботах цю тематику досліджують також вітчизняні науковці, зокрема О. Герасименко, О. Дороніна, А. Колот, І. Манцуров, І. Новак, А. Чухно, С. Українець та інші.

Мета статті полягає у дослідженні гідної праці в контексті впливу на конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці та створення рівних умов для працевлаштування всіх категорій населення, зокрема, військовослужбовців, звільнених у запас.

Виклад основного матеріалу. Ще з часів становлення економічної теорії праці однією з основних тез була свобода вибору, рівність та справедливість праці, тобто можливість кожного мати рівні права на навчання, працевлаштування, соціальний захист, гідну заробітну плату та ін. Так О. Бісмарк вперше ввів три закони, які є основоположними законами соціального захисту трудящих – це закон страхування по хворобі трудящих на підприємстві, закон о страхуванні від нещасних випадках та закон про інвалідність і страхування по старості, які були прийняті у всіх країнах світу.

А. Сміт та К. Маркс в своїх працях засуджували утиск прав трудящих та висловлювались за їх соціальний захист і безпеку, також засуджували працю дітей, мізерну заробітну плату, ненормований робочий час. Пізніше це привело до скорочення робочого часу, заборони на дитячу працю, збільшення заробітної плати та становлення нових відносин між роботодавцями та працівниками.

Тема справедливих трудових відносин є досить актуальною проблематикою й у сучасних умовах, яка досліджується та модернізується. Постійні пошуки справедливих відносин праці привели сучасних вчених до поняття гідна праця. Уперше поняття гідної праці було введено у доповіді Х.А. Сомавія «Гідна праця» (1999) і визначалося як праця, під час якої права трудящих захищені, яка приносить адекватний дохід і забезпечує соціальну захищеність. Вона також передбачає достатню працю у тому сенсі, що кожний індивід має повний і вільний доступ

до можливостей заробляти й отримувати дохід. До того ж, дотримання принципів гідної праці означає нові перспективи з точки зору економічного та соціального розвитку, нові можливості, коли зайнятість, дохід і соціальна захищеність можуть бути досягнуті без компромісу між правами трудящих і соціальними стандартами»¹.

Основними законодавчими актами, що висвітлюють елементи Концепції гідної праці в Україні, є Конституція, Кодекс законів про працю та Господарський кодекс. Крім цього, норми та принципи Концепції гідної праці МОП містяться у інших законах України, що регулюють відносини у сфері праці та соціальної політики². Таким чином ми бачимо, що на законодавчому рівні в Україні є всі передумови для поширення гідної праці. І цю нормативно-законодавчу базу слід повноцінно використовувати, щоб в більший мірі розповсюджувати гідну працю в життя, то б то матеріалізувати теорію в практику.

Основними цінностями, що формують основу концепції гідної праці, є свобода, рівноправність, гарантії захисту, а також безпека та гідність людини³. Що надає впевненості трудящим в завтрашньому дні і сприяє позитивно на працездатність та комунікабельність робочої сили, і сприяє новим рівноправним відносинам між роботодавцями і трудящими на ринку праці, та надає нову концепцію праці.

Концепцію гідної праці спрямовано, насамперед, на забезпечення усіх належною роботою, розвиток соціального діалогу, соціальний захист і створення робочих місць, а також дотримання міжнародних трудових стандартів, що забезпечать досягнення основної мети – поліпшення життя людини та збереження її гідності. Основними цінностями, що формують основу концепції гідної праці, є свобода, рівноправність, гарантії захисту, а також безпека та гідність людини⁴.

Ключовими характеристиками гідної праці є⁵:

- 1) продуктивність;
- 2) безпека;
- 3) повага прав трудящих і соціальний захист;
- 4) відповідний дохід;
- 5) можливість впливати на прийняття рішень щодо умов праці та трудових відносин шляхом соціального партнерства.

Вважаємо, що у контексті сучасної економічної теорії праці гідну працю доцільно досліджувати серед визначальних чинників, що впливають на конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці (рис. 1).

Поширенню гідної праці для представників різних груп носіїв робочої сили сприяє практична імплементація Програм гідної праці на різних рівнях управління. Програма гідної праці МОП, спрямована на забезпечення гідної роботи, є програмою розвитку із загальним рівноправним залученням, що базується на правах і реальній економіці. Зазначена програма визначає підходи МОП до всіх працівників, враховуючи й тих, хто має інвалідність. Вона базується на відсутності дискримінації та на розширенні можливостей працевлаштування і підприємництва, а також доступу до професійного навчання⁶. Так завдяки проектам “НАТО-УКРАЇНА” та “УКРАЇНА-НОРВЕГІЯ” більше кілька тисяч військовослужбовців звільнених у запас пройшли перенавчання в ВУЗах України та здобули цивільну професію з подальшим працевлаштуванням.

Гідна праця також передбачає розширення соціального захисту, підтримку тим, хто не має змоги працювати, сприяє початку роботи або поверненню до неї для тих, хто має такі можливості. Фундаментальними елементами в цьому є право на об'єднання, висловлення думки та діалог⁷.

¹ Дороніна, О.А. (2013). *Теорія та практика формування багаторівневої кадрової політики в контексті забезпечення гідної праці в Україні*. Донецьк: ДонНУ.

² Сміт, А. (1776). Исследование о природе и причинах богатства народов. *Библиотека Гумер – гуманитарные науки* <https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf> (2019, серпня, 24).

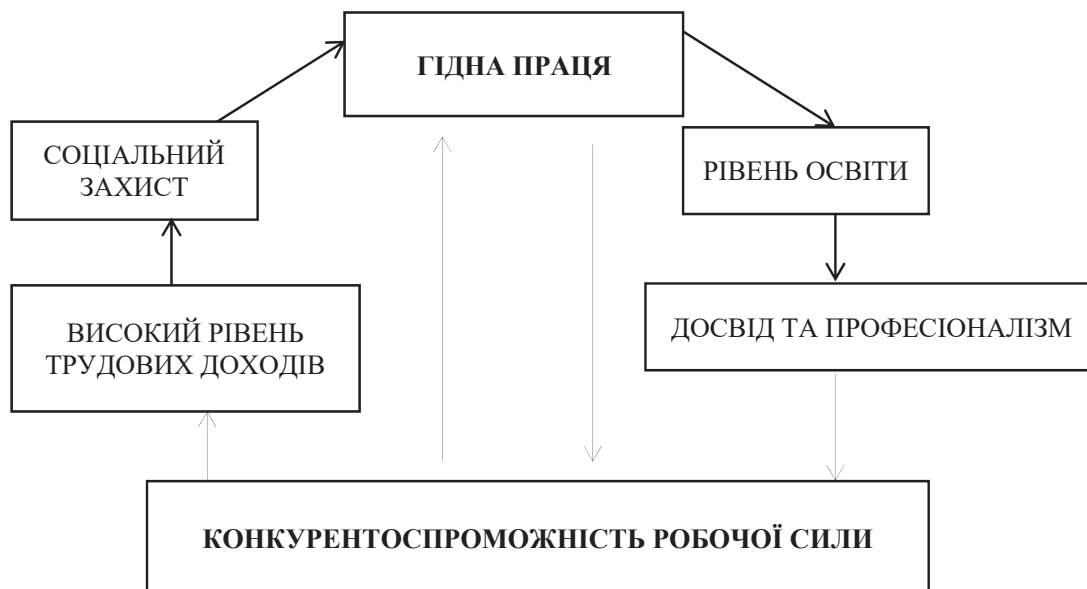
³ Маркс, К. (1867). Капитал. *E-Libra* <<https://e-libra.ru/read/346312-kapital.html>> (2019, серпня, 24).

⁴ Wikipedia (2019). *Германия. Социальная политика*. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Германия#Социальная_политика>. (2019, серпня, 24).

⁵ Дороніна, О.А. (2013). *Теорія та практика формування багаторівневої кадрової політики в контексті забезпечення гідної праці в Україні*. Донецьк: ДонНУ.

⁶ Сміт, А. (1776). Исследование о природе и причинах богатства народов. *Библиотека Гумер – гуманитарные науки* <https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf> (2019, серпня, 24).

⁷ Маркс, К. (1867). Капитал. *E-Libra* <<https://e-libra.ru/read/346312-kapital.html>> (2019, серпня, 24).

**Рис. 1. Гідна праця як визначник конкурентоспроможності
робочої сили на ринку праці**

Таким чином ми можемо казати, що основним пріоритетом гідної праці є економічно-соціальний захист і соціальна безпека населення, що приводить нас до думки, що гідна праця – це справедливі трудові відносини між роботодавцями і працівниками та належний соціально-економічний захист і соціальна безпека населення.

Тобто гідна праця є важливим шляхом для формування конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці, який забезпечує рівні можливості для навчання, працевлаштування, справедливі соціально-економічні трудові відносини, соціальний захист і безпеку, гідну заробітну плату, медичне та пенсійне страхування, високу продуктивність тощо.

Окремої уваги потребує проблематика дослідження конкурентоспроможності на ринку праці такої категорії робочої сили як військовослужбовці, звільнені у запас. Розглядаючи їх конкурентоспроможність варто зауважити, що не всі військові професії можуть використовуватися на цивільних підприємствах та в організаціях. Так, переважна більшість військовослужбовців, які мають військову освіту не можуть працювати на цивільних підприємствах, так як багато військових професій мають напрямок суто військового характеру – це такі військові професії, як командир взводу, командир роти, помічник командира роти з психологічної підготовки та ін.

Отже, військовослужбовцям, які звільняються зі Збройних Сил важко знайти роботу, зокрема тому що, їх професії пов'язані з військовою службою і на цивільних підприємствах не використовуються. В більшості випадків за сучасної кон'юнктури ринку праці такої категорії пошукачів роботи їм пропонують роботу в силових та правоохоронних структурах, приватними детективами, або охоронцями. Таким чином, круг можливостей працевлаштування військовослужбовців, звільнених у запас дуже малий, так як спеціальності військовослужбовців мають специфічний характер і в більшій мірі можуть використовуватися тільки в Збройних Силах. Для того, щоб військовослужбовці після звільнення у запас мали можливість працевлаштуватися їм потрібно мати цивільну спеціальність, або перенавчатися до цивільної спеціальності, це збільшить їх шанси отримати в подальшому умови гідної праці. В Україні військовослужбовцям, які звільнились зі Збройних Сил надається можливість пройти курси перекваліфікації і придбати цивільну освіту для подальшого працевлаштування, що надає їм можливість стояти на одній ступені разом зі з іншими категоріями працівників, так як розширюються їх можливості на ринку праці.

Лише за наявності умов гідної праці, кожен в подальшому може безкоштовно навчатися і перенавчатися будь-якій цивільній професії, також кожен має можливість вибирати напрямок своєї майбутньої професії на яку він буде навчатися, та працевлаштуватися на роботу з гідною заробітною

платою. Це дає можливість військовослужбовцю, який звільнився у запас самореалізуватися на ринку праці та успішно працювати за іншим напрямком.

Таким чином, умови гідної праці є чинником, що створює передумови для справедливого та рівного працевлаштування, є джерелом справедливих трудових відносин між роботодавцями та трудящими. Також гідна праця виступає як позитивний чинник впливу на конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці і допомагає реалізувати себе в пошуках роботи та працевлаштуватися згідно своєї освіти, продуктивно працювати і отримувати гідну заробітну плату (рис. 2).

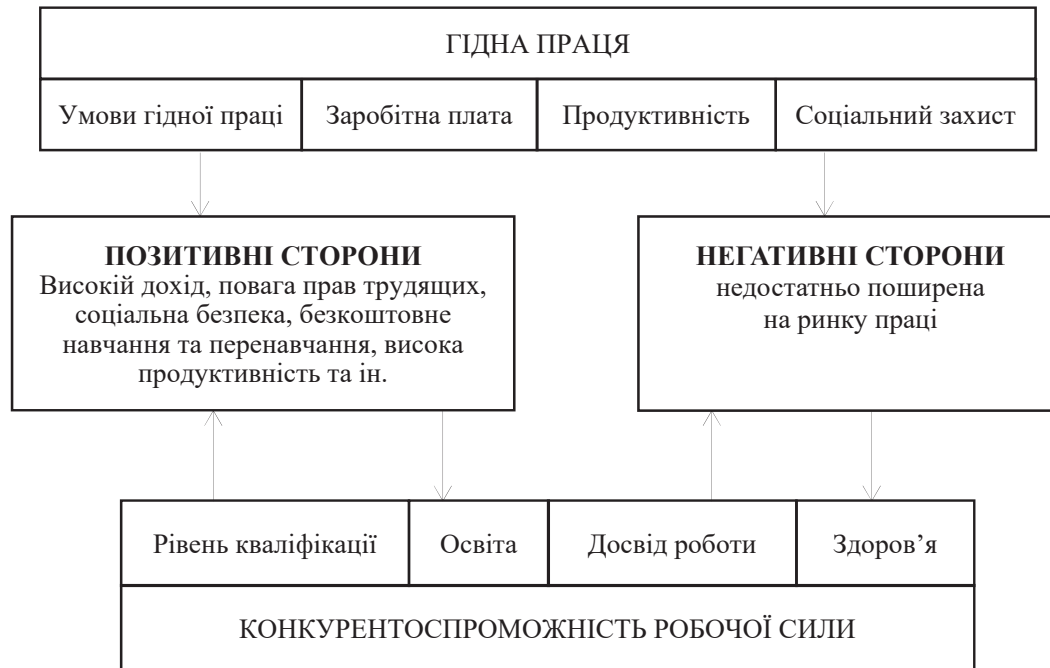

Рис. 2. Напрями взаємовпливу умов гідної праці та конкурентоспроможності робочої сили

Поширення гідної праці на ринку праці України, через декілька років принесе позитивні результати, які добре вплинуть на економіку України, тобто це змінить соціальну політику України, дозволить відкрити нові робочі місця, надасть нові соціальні гарантії, покращить соціальний захист та безпеку населення, підвищить матеріальне становище населення, підвищить продуктивність та зменшить міграцію і еміграцію населення України.

Також поширюючи гідну працю встановляться нові, рівноправні стосунки між роботодавцями та трудящими, підвищиться конкурентоспроможність населення на ринку праці.

Висновки. Умови гідної праці є ключем на ринку праці, який відчиняє двері для справедливих рівних і вільних можливостей для всіх трудящих. Які сприяють працевлаштуванню на ринку праці та розширюють можливості кожного трудящого, та допомагають йому показати свої творчі та трудові навички, і сприяють позитивно на конкурентоспроможність на ринку праці, та дають можливість кожному трудящому самореалізуватися та підняти свій рівень працездатності на ринку праці. Також умови гідної праці є позитивним шляхом справедливих і рівноправних трудових відносин між роботодавцями та трудящими.

References:

1. Doronina, O.A. (2013). *Teoriya ta praktyka formuvannya bahatorivnevoi kadrovoyi polityky v konteksti zabezpechennya hidnoyi pratsi v Ukrayini* [Theory and practice of forming a multi-level personnel policy in the context of decent work in Ukraine] Donetsk: DonNU. [in Ukrainian].
2. Smit A. (1776). *Issledovaniye o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [A Study on the Nature and Causes of Wealth of Nations] <https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf> (2019, August, 24). [in Russian].
3. Marx, K. (1867). *Capital* <<https://e-libra.ru/read/346312-kapital.html>> (2019, August 24), [in Russian].
4. Wikipedia (2019). *Germany. Social policy* <https://en.wikipedia.org/wiki/Germany#Social_policy>. (2019, August 24). [in English].